

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gl., za pol leta 1 gl. 60 kr., za četrletno 80 kr. — Naročnina se pošilja upravnistvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice, št. 5. — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr.

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Namen in pomen verske šole.

Katoliški možje delajo že iz kraja, odkar velja sedanja šolska postava, na to, da se iz nje odpravi, kar je na kvar ljudstvu. Izmed njih pač ni nikomur na misli, da se naj odpravi iz nje tudi to, kar je v njej v resnici dobro. Liberalci pač vedó sami, da je takó ali oni vedó tudi, da je njih moč pri ljudeh največja, ako in tem bolj, čem bolj je njih srce prazno kršč. čutov, glava pa jim je polna namišljene „prosvete.“ In v to jim, kakor se jim dozdeva, služi nova šola dobro, zato jim je ona „sveta“ in gorje njemu, kdor je ne hvali na vse grlo!

Lehko se torej ve, da liberalcem ni po volji predlog kneza Liechtensteina, ki meri na to, da naj velja za kat. otroke kat. šola in se naj torej šolska postava popravi v tem oziru. To je jasno in kdor je pravi ud kat. cerkve, ne more soditi drugače. In prav zato, ker je stvar jasna, bojijo se liberalci za svojo šolo in podtikajo knezu Liechtensteinu Bog večni zna, kaj vse, samo resnice ne. Zato čemo pa mi našim bralcem, naj izvedó, kaj velja v resnici beseda: verska šola in kaj se ji le podtikuje, v naslednjem podati po „Slovenci“ ves govor kneza Liechtensteina z dne 19. marcija v drž. zboru. Upamo, da dobé v njem orožja dovolj, s katerim odvrnejo od sebe tiste liberalne nadležneže, ki se lotéjajo tudi njih in jim pokažejo vrata, če ne gre drugače. Besede kneza pa so te le:

Gospôda moja! Nasprotniki in zavezniki v visoki zbornici mi bodo gotovo priznali, da sem s početka svojega političnega življenja vedno odkrito in brez ozirov zagovarjal nazore svoje stranke. Naše obnašanje je bilo vedno napad iz lica v lice. Velika nasprotja se ne morejo zvijsko prikriti, temveč izbojevati in le tako moremo priti do trajnega in častnega miru, ki ga vsi želimo. Mir napravi vojska. Kolikor večja pa so nasprotja, tembolj se moramo varovati, da jih umetno ne množimo.

Ko je g. poslanec za trgovsko zbornico v

Hebu, dr. Plener, v generalni debati preše na ljudsko šolo, zdelo se mi je najprvo, da hoče rabiti priljubljeno in hvaležno govorniško sredstvo: nasprotniku podtakniti bedasta načela in tako vstvarjeno pošast pobijati in uničiti. Prišel pa sem takoj na drugo misel, da mu je popolnoma nejasen namen konservativcev in šolskega vprašanja, nejasno bistvo verske šole, da ni podučen o vredbi verske šole, kakoršnja je v inozemstvu in prav dobro deluje, (Smeh na levici — prav dobro! na desnici) in da ne pozna namenov, ki so, škoda, razširjeni med enim delom liberalnih učiteljev. (Prav dobro! na desnici.) Moja dolžnost in naloga je, da Vam jasno določim namen konservativne stranke gledé ljudske šole, in srečen bodem, ako razodenem pravo preporno točko med nami, ki je zakopana pod kopico zmot in predsodkov. (Prav dobro na desnici.) Kot vspeh svojega govora pričakujem, da me razumite. Na to pač ne mislim, da bi Vas pridobil za svoje nazore. (Veselost in prav dobro! na desnici.) Tega ne zmorejo v političnem boji dokazi jednega govornika, to premore le politična nadsila, ako je pokazala gotova in neovrgljiva dejanja.

Kaj je namen naše stranke? V tem oziru je še danes velika zmota, kateri moram pripisovati veliko onega vznemirjenja, ki ste ga pokazali v svojih petičijah, govorih in časnikih o priliki našega predloga. Te zmote pa niste ne Vi, ne mi krivi, temveč izvira naravnost iz zgodovinskega razvoja šolskega vprašanja v Avstriji. Ker smo mi konservativci takoj sprva napali novo šolo zaradi verskih pomislekov, akoravno je nikakor popolnoma ne obsojamo, predbacivajo nam, češ da hočemo zopet vpeljati staro šolo in da iz diplomatičnih ozirov skrivamo svoje namene. To nikakor ni resnično. Stara šola, katero napačno imenujete konkordatsko, je cerkvi dala posebne pravice, katerim se ne smemo odreči, pa ji je naložila poleg njenega poklica tudi mnogo bremen in dolžnosti; stara šola, katero je pred letom 1868 država v

denarnem oziru zelo zanemarjala, ni več zado-
stovala. Pravih, zavednih katolikov teorija
namerava, da morate cerkev, kot božja naprava
in država, kot zastopnica krščanskih stariših v
ljudski šoli splošno in enakomerno voditi podnk
in vzgojo.

(Dalje prih.)

Vesela zmaga Slovencev.*)

Kdo bi si bil pred desetimi leti mislil, da
bode tako trdna trdnjava nemčurjev kedaj pala?
Kdo bi si bil upal reči, da bode nemška straža
ob bistri Savinji kedaj izgubila svojo moč? Saj
so trdnjavo stražili in otrjevali sami nemški
vitezi s slovenskimi imeni ter so nemštvo stra-
žili sami pragermani, rojeni večjidel na sloven-
ski zemlji. A možje, ki so stavili to nemčur-
sko trdnjavo in jo obdali krog in krog s stolpi
bogatašev, ti so pač pozabili računati na moč
in stanovitnost slovenskega ljudstva. In tako
je prišlo, da je ta nemčurska trdnjava koj pri
prvem naskoku, dne 26. marcija, od strani vr-
lih naših slovenskih junakov se razsula, in naši
možje so tako koj pri prvi odločilni bitki vzeli
celi veliki Celjski okraj v svojo last. Čast in
slava torej našim vrlim možem, živeli!

Priprave k temu osodepolnemu boju bile
so na obeh stranéh, v obeh taborih velike. Kar
se nas Slovencev tiče, nismo držali rok križem;
katerim je kaj za blagor in neodvisnost naroda,
vsi so delali pridno, delali so pošteno. Mi smo
naše može lepo opominjali, naj storijo v dan
volitve vsi svojo sveto dolžnost; svarili smo
jih, da naj nikar ne oddajo ali prodajo svojega
naroda, ali da bi postali strahopetni beguni,
pa ostali doma; povedali smo jim, da je sveta
dolžnost vsakega moža, da se potegne za naš
mili dom, za našo neodvisnost, za naše pravice.
In slava našim vrlim možem! Zastopili in ubo-
gali so nas; vsi, kar jih ima srce še na pravem
mestu in pamet, ne pa slame v glavi. Le ne-
koliko jih je postalo ali begunov, strahopet-
cev, ki so ostali doma in pa izdajalcev, kateri
so očitno prestopili na uno stran, kakor Blaž
Hrovat pa Ulrik Jerič, iz spodnjih pa gornjih
Grušovelj, lepo pač to ni za-nje!

Pa tudi nemčurska stranka ni rok križem
držala. Na vse pretege so letali pa se vozarili
okrog, naših mož lovit, ter so jim denar, blago,
čast in slavo obetali, vse za to, da bi presto-
pili v njih tabor. A mesto mož, dobili so v
celem brco po nosu, da se jim je zdaj obesil do
tal, Izvzame se le gospa Mica Žuža, krčmarica
„zur Krone“ v Žalcu; ona je seveda od ultra-
nemške rodovine in seveda od samih trdih Nem-
cev živi, in mislim, da bode posihmal tudi mogla

*) Le-te vrste smo dobili iz kmečkih rok in podamo
jih blizu, kakor so nam prišle v roke. One povejo našim
bralcem najboljše, kaj pomeni za nas ona zmaga, zmaga
pri volitvah veleposestva v okr. zastop v Celji. Ured.

živeti, sicer pa niso v Savinjski dolini nikogar
naših dobili, razven onih dveh prejimenovanih
„mož ali ka-li.“

G. Simon Kukec, pivovar v Žalci, pa je
vrl mož slovenske korenine. Njega so nemčurji
noč in dan nadlegovali ali dal jim je tako brco
po nosu, da jim še zdaj po glavi doni. Žugali
so mu, namreč ravnatelj iz Štor in drugi, da
kaplje pive več od njega ne vzamejo, ako go-
spod Kukec izdajalec svoje domovine ne po-
stane. Ali glej čudo! Gospod Kukec je ostal
kljubu vsemu pritisku vrl sin matere Slave,
zvest mož naroda slovenskega. Ko je bilo naj-
bolj kritično trenutje, volil je naše može; čast
mu, živel! A poslušajte, kaj se zgodi. Ko je
g. Kukec oddal svoj volilni list ter je odšel iz
dvorane pa stopil na ulico, koj ga obsujejo nem-
čurji in mu očitajo, zakaj da je Slovenec. Zato
odpové mu ravnatelj iz Štor koj vse pivo. A vrli
g. Kukec pové mu tudi v lice: „Jaz nisem več
maloleten, ne potrebujem več varuha, najmanj
pa nemčurja; ako mojega piva nočete, pa ga
pustite, moje pivo bodo že Slovenci popili!“

Slovenci, ali veste zdaj, kaj imate storiti?
Slovenec enkrat ni hotel nemčurjev voliti in koj
nočejo več pri njem kupovati. Nemčurji pa vedno
in vedno zoper nas volijo in rujejo, a Slovenci
še vendar pri njih kupujete. To ne sme več
biti. Posnemajte nemčurje in nikdar več nič ne
kupujte pri naših nasprotnikih in sovražnikih,
saj imamo že dovolj poštenih slovenskih kup-
cev in obrtnikov; le vsi svoji k svojim! Kdor
ni z nami, on je zoper nas.

Rodoljubi slovenski, delajmo vsi brez iz-
jeme na to, naj hodi naše ljudstvo k našim
ljudem kupovat, podučujmo ljudstvo, naj pod-
pira naše kupce in obrtnike, saj oni bodo go-
tovo z dobrim blagom in v dober kup postregli
našim ljudem, in bolj, ko jih bomo podpirali,
boljši kup nam bodo blago dajali. Posebno pa
Vam, rodoljubi slovenski, vsem priporočam na-
šega slovenskega pivovarja, g. S. Kukec-a v
Žalci na Spodnjem Štajarskem. Njega vsi na
vse kraje po slovenskem svetu naznanimo in
vsem krčmarjem priporočajmo! Njegovo pivo je
izvrstno blago, in kar je največ vredno, to je,
da je poleg svoje dobrote še jako v dober kup.
Vsaki slovenski krčmar moral bi Kukecovo
pivo točiti. Slovenci, posnemajmo tedaj naše
nasprotnike!

Zmaga pri volitvah v okrajni zastop Celj-
ski v velikem posestvu ima velik pomen za
celo slovensko ljudstvo. Zdaj bodo naši imeli
odločilno besedo v šolskih in drugih rečéh. Zdaj
ne bodo se več mogli nemčurji ponašati s svojimi
kmeti, kateri hočejo le nemško imeti; njih nem-
ška straža ob bistri Savinji je preč, njih trd-
njava je razsuta. Zato pa se je tudi te zmage
veselilo vse slovensko ljudstvo prav iz srca ter jo
je praznovalo na različne načine. Vrli Žalčani so

s strelom naznanili Savinjski dolini to veselo novico in slovenske tribojnice so veselo vihrale iznad hiš. Kmetje v vinogradih, ko so slišali strel v Žalci, razumeli so koj, kaj pomeni; vrgli so svoje motike preč, in povabili svoje sosede in domače na kupico dobrega vina, rekoč: „Veselimo se, kajti zmaga je naša, nemčurji so premagani!“ A toliko bolj pa so nemčurji poparjeni. Kar poskrili so se in vsi klaverno hodijo okrog pa pravijo: „O to je smola!“ Prav se jim zgodi, kdor drugim jamo koplje, sam va-njo pade. Bog in rod! Mi smo mi!

Savinjski.

Gospodarske stvari.

Detelja in nje sovražnica.

Znano je vsakemu gospodarju, kako hudo škodljiva je tako zvana predenica (Kleeseide, Cuscuta) v detelji, kako nepričakovano in urno se širi in kako težko jo je odpraviti. Postava z dne 9. januarija 1882 dež. zakonik št. 10 ostro ukazuje, da mora vsak gospodar skrbno ugonobiti to nesnago in da se zanikernost kaznjuje.

Zadnje dve leti pa sem čul od razumnih in vestnih gospodarjev, kje da je prav mnogokrat iskati uzrokov, da se nenadoma v deteljišči zaradi škodljiva predenica. Gospodarji so mi zardili, da so se prepričali o teh uzrokih.

Pravijo namreč, da v 100 slučajih je krivo v 99 slučajih deteljično seme, da dobé gospodarji predenico v deteljo!

Omenjena postava pač kmetu naklada veliko dolžnost, ali na korenino tega zlá ne seže, to je, da bi se trgovci, kateri prodajajo seme, djali pod nazorstvo na primeren način.

Kmet gre k trgovcu, ta hvali seme na vse pretege, in če kmet ne vzame tako bi rekel, v roko svojih oči, če slabo vidi in ne pregleda in prepriha semena do zadnjega zrnca, pa ima luliko, katere mu ni, kakor v sv. pismu vsejal vrag, ampak kmet sam sebi. Vsekako pa je treba našim kmetom položiti na srce veliko previdnost pri izbiranju semena, trgovcem pa — no saj vedo, kaj hočem reči!

Savinjoljub.

Sejmovi. Dne 8. aprila pri Št. Ilji tik Velenja, v Ločah, pri sv. Križi na Murskem polji, v Marenbergu in v Rušah. Dne 10. aprila v Koprivnici in v Imenem (za svinje.)

Dopisi.

Iz Ljutomera. (Zabavni večer v čitalnici.) Po dolgem odmoru smo imeli v tukajšnji čitalnici zadnjo nedeljo spet „zabavni večer“, pri katerem je g. Freuensfeld pripove-

doval jako zanimljive pripovedke iz ljutomerskega okraja, namreč o početku ljutomerske cerkve, o Turji, o belem jezdecu in gradu pri sv. Križu, o evenskem kastelišču in o Dolnjem gradu. Kako so bile te pripovedke poslušalcem všeč, videlo se je iz tega, da so po vsaki slišani pripovedki potem nekateri enake ali take pripovedke drugače pripovedovali, kakor so jih bili oni slišali in tako so marsikatero še neznano misel o našem kraju objavili. Vsled tega pa se je to predavanje jako raztegnilo, vendar ni bilo nikomur dolg čas. To je bil dokaz, da v naših čitalnicah ni treba vedno le plesati, ampak dajo se tudi drugačnje, bolj koristne in plemenite zabave prirediti. Pri prihodnjem „zabavnem večeru“, ki bode se obhajal v nedeljo dne 7. aprila, priredila bode čitalnica gledališko igro v gostilnici g. Ivan Vaupotiča, kjer je za to nov oder postavljen, in bodo potem menda večkrat čitalničarje svoje poslušalce z desek, ki svet pomenjajo, zabavljali in z besedo in z zgledom za domačo reč navduševali. kakor je to bilo že tukaj pred nekateri leti. Razumeje se, da smejo udje čitalnični tudi svoje prijatelje. zlasti narodne može iz okolice s seboj pripeljati.

Iz Rogateca. (Odgovor. *) V pojasnjenje pretiranega dopisa iz Rogateca od 14. marcija št. 11. odgovarjeva: G. dopisnik omenja vzroke preselitve šole iz Gabrja v trg te-le: Lega šole v Gabrji je tako neugodna bila, da je morala četrtinka otrok nemško šolo v trgu obiskovati, kar je stalo veliko denarjev; za tekoče leto plačuje šolskih stroškov v trg nekaj nad 100 gl. Da je lega šole v Gabrji neugodna, to ima g. dopisnik prav, ali v Gabrji ni bila ekscentrična, ampak na obodu šolskega okraja, s preselitvijo v Rogatec pa je sedaj v središči Rogačkkega šolskega okraja, kar je nepostavno. Neistinito je tudi, da je morala četrtina otrok nemško šolo v Rogateci obiskovati. Iz šolskega okraja Št. Jurij je dohajalo od 252 za šolo ugodnih otrok 16 v Rogatec, in k temu sta največ pripomogla g. načelnik in g. katehet, ker sta vedno zoper okoliško šolo agitirala ne le na potih in na domu, ampak g. katehet še celo v okoliškej šoli. v katerej si je boljše učence in učenke izvolil ter jih s silo tiral v nemško šolo, in dva je, ker nista ubogala, ostro kaznoval. G. načelnik pa je sam svoje otroke v nemško šolo pošiljal. Je-li to logika? Zakaj toliko hrupa brez potrebe? Minolo leto je plačala srenja v blagajnico kr. šol. sveta v Rogatec 80 gl. 23 kr. za ušolanih 46 hiš iz okolice; da ima kr. šol. svet Rogački letos večje stroške, nego minola leta, je samo ob sebi raz-

*) Le-ta odgovor se nam je priposlal z ozirom na § 19 tisk. post., ali v svoji obliki ni spadal pod oni §. Mi bi ga torej bili lahko vrgli v koš, toda ker nam velja geslo: vsakemu svoje, zato damo ta „odgovor“ v tej obliki dopisa. Odgovor pa ne izostane na ta „odgovor“. Ured.

umljivo, ker ga stane novo šolsko poslopje okoli 25.000 gl. G. dop. trdi tudi, da je šola v Gabrji na samoti, in ker g. učitelj ni tam prebival, ter so bili otroci posebno od 12—1 ure sami sebi prepuščani, bila bi se prav lahko kaka nesreča zgodila po otrocih med seboj, po pijančih, hudobnem človeku ali drugače. To ni res, da je bila šola na samoti, ampak na lepej, ravnej in suhej okrajnej cesti, ter je imela sosedo, in par minut od šolske „vile“ je še precej velika vas Tlake. Tudi šolska soba je bila v Gabrji sposobnejša nego v Rogaci v hiši št. 30. Izmišljeno je tudi, da je bila šolska mladež od 12—1 ure sama sebi prepuščena, kajti, kakor je znano, je na tej šoli poldnevni poduk — ergo ob 12 odide višja skupina domu, a nižja še le ob 1 uri pride v šolo, po tem takem od 12 do 1 ure je le par otrok v šoli bilo. Je pa tudi mogoče, da bi učitelj pri težkem delu brez hrane celi dan ostal? G. dop. omenja tudi, da je učitelj užival 137 gl. 50 kr. odškodnine za stanovanje. Kakor je dopisniku znano, je učitelj 5 let odškodnine za stanovanje krajnemu šolskemu svetu daroval, in bi bil tudi z naprej, ko bi mu ne bili nekateri prijatelji šole polena pod noge metali. G. dop. očita, da učitelj ni hotel šolske mladeži k sv. mašam voditi. To je storil za tó, ker se drži postav in ukazov na tanko. Gabrije je od cerkve 2075 m. oddaljeno zarad tega po sklepu okr. šolskega sveta bi se bila morala šolarska sv. meša $\frac{1}{4}$ na 9 začeti, a to se ni nikoli zgodilo, ampak vselej $\frac{1}{4}$ ure ali še več kesneje. Pri kom tiči pogrešek? Dalje poroča, da so stariši svoje otroke h krščanskemu nauku nemarno pošiljali, drugače pa so šolo še precej redno obiskavali. Da niso bojda nekateri otroci k uram g. kateheta dohajali, to je v resnici slabo znamenje. G. dop. tudi krivo poroča, da je kedaj krajni šolski svet šolo v Rogaci kupil, ampak le gg. Mikuš, Železnik in Gobec so jo kupili brez dovoljenja in brez vsake seje, kajti to svedoči odlok slav. okr. glavarstva od 5. febr. št. 2005 s katerim rekurentom naznanja, da kupljena hiša ostane kupcem, in le z dovoljenjem davkopllačevalcev sme jo občina kupiti. K zboru 22. marcija je prišlo 90 posestnikov. Toliko še nikoli! Od teh je glasovalo zoper zgoraj omenjeno trojico 78 posestnikov in za „*personae gratissimae*“ le 12. G. dopisniku pa je bil le Jurij Bele znan kot nasprotnik. G. dop. narisuje načelnika kot dobrotnika šole, in da je 120 gld. za popravilo stanovanja daroval. Je-li pa g. dopisnik račun videl? Meseca februarja je prišlo k seji kr. šol. sveta 5 udov, pri kateri bi se bil moral letni račun pregledati in potrditi, a vse zastonj. Bil je tako zmeden, velik in brez pobotnic, da so udje z glavami majali, ter so mu nekatere pote in vožnje prečrtali.

Iz Špitaliča. (Pomislek.) Človek rad bere dopise iz raznih krajev mile domovine, ako pa naleti na dopis iz svoje ožje domovine, oveseli ga to še čisto posebej. Tudi meni se godi tako in vesel sem, če naletim v „Slov. Gosp.“ na kake vrstice od nas. Ali v zadnjem številu sem našel precej obširen dopis iz Špitaliča in dalje, ko sem ga bral, manjše je postajalo moje veselje. Zakaj? Jaz sicer ne vem, kaj je resnice na stvari, ki se razpravlja v dopisu, ali toliko sodim, da ni bila zlobna volja pri srenjskih možeh, ko so oddajali ono zemljišče. Kar se tiče posebej župana, moram reči, da je mož, ki ima dobro voljo in pošteno srce; z njim se da vse poravnati, ako je le tudi na drugi strani dobra volja. V občce pa se dozdevlje meni, da se take reči, same na sebi malo vredne, najboljše poravnajo doma, ne da jih dobi svet — med zobe. Kratka pravda, najbolja pravda.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Nj. veličanstvo svitli cesar je prišel v torek, dne 2. aprila, za nekaj dni na Dnnaj, potem pa se vrne še za čas v Pešto. — V drž. zboru so proračun naučnega ministerstva že vendar-le vzprejeli. Govorili so veliko gg. poslanci a spremenili niso proračuna v ničem. Slov. poslanci so dobro zavračali napadanje liberalcev, izlasti krepko pa še prof. Šuklje in kan. Klun. Sedaj se razpravlja že proračun ministerstva za drž. finance. Seja trpi sedaj od 10. ure dopoludne tje do 4. popoludne in to za tega voljo, da imajo liberalci časa za svoje dolge govore, ni pa že več lepo, tako dolgi so le-teh, človek bi skorej rekel, jeziki. — Grof Wurmbbrandt, dež. glavar v Gradci, ima srečo, kajti on je ob enem dež. glavar in drž. poslanec. V teh službah prisluži si že za sol — in grofu je še povrhu ni treba veliko, kajti v njegovih govorih je ne čuti človek veliko, vsaj zadnja dva v drž. zboru sta bila precej neslana. — Od Eisenerza na Gornjem Štajarji dela se nova železnica in imajo pri tem delu zaslužek najbolj delalci iz českih in poljskih krajev. — Liberalni poslanci za Koroško so jako medlo zagovarjali krivico, ki se dela slov. ljudstvu v ljudskih šolah, pa saj je ta krivica preočitna in človek se v resnici čudi, da je sploh mogoče. Tu bode pač treba grofu Taafeju seči nekateri gospódi v lase. — V labodski dolini bodo letošnje jeseni velike vojaške vaje in pravi se, da bode tudi svitli cesar vpričo. — V Ljubljani odkrije se dne 30. junija spomenik „slov. pevca“, V. Vodnika, za to slovesnost dela poseben odbor že priprave, — Za „narodni dom“, ki se postavi svoje dni v Ljubljani, je že nad 70.000 gld. nabranih. Nekaj je to že, toda za tak „dom“ je še veliko premalo. — Učiteljsko društvo v

Gorici je sklenilo, da se ne meša v vprašanje gledé verske šole, češ, da nima uzroka za to. To je v resnici pametno! — Zgodovinski spomenik v Trstu se jako hvali ter je neki prav lepo delo. — Delalsko podporno društvo v Trstu ima 1164 udov in 19.240 gold. premoženja. Odbor je v rokah slov. mož. — V ogerskem drž. zboru je sedaj pri kraji besedičenje in rovanje o novi vojaški postavi. No Tisza si lahko sedaj oddahne. Mož je veliko trpel, najbolj za to, ker je bil mehek, skorej kakor vosek proti svojim rojakom, pristnim Madjarom. — Nekaj madjarskih mož je bilo une dni pri starem Kossuthu v Turinu. Starec je bolen in „čuti, da ga vabi v grob“ ter noče domov, menda zato ne, ker mu nihče ne ponudi — madjarske krone. — V Krakovem so odpri velikansko poslopje c. kr. pošte. Dobro je, če človek ne pozna zavisti.

Vunanje države. Sv. Očeta v Rimu prosite dve državi v Ameriki, Bolivia in Uruquay razsodbe, ker jima hodi navskriž pri mejah. To je pač bolje, kakor pa vojska! — V Italiji niso zadovoljni o tem, kar jim ponuja Crispi in njegovi tovariši, češ, da je največkrat le „kamen mesto kruha.“ Izlasti to jim ni več po volji, da minister zmerom „ščiplje“ kat. cerkev a drugeje ne kaže mož nikjer, kaj kje premore. Tak je liberalizem, kjer koli se prikaže, njegovo delovanje ne seže dalje, kakor okoli cerkve. — Ministerstvo Tirard dela na to, da spravi generala Boulangerja pod ključ; sedaj ima že pravico, da ga dene na tožnjo klop, ali ne upa si še tega. Kaj pač, ko bi ga pri sodnji ne obsodili? Tedaj bi prišel pa general še le prav na vrh in ta misel dela strah pri gospódi, ki ima krmilo francoske republike v rokah. General pa jih v tem še kliče „na korajžo“, češ, da se nič ne boji sodnje. — V Anglijo pride te spomladi nemški cesar Viljem II, da obišče še svojo babico, kraljico Viktorijo. Pot je cesarju že pripravljal Bismarckov starši sin, grof Herbert in pravi se, da je upanja za to, da pristopi Anglija k „zvezi mirú.“ — Ako umrje Hollandski kralj, ki že leži nekaj časa brez zavesti, bode zopet prepira dovolj in sicer za voljo vojvodine Luxenburške. Po volji bode to pač nemškemu kancelarju, knezu Bismarcku, saj že mož težko čaka, da pade le-to „zrelo jabelko“ na tla Nemčije. — Iz Nemčije mora vsak, kdor ni pristen Nемеc in godi se izlasti Poljakom na Poznanjskem hudó ter jih gosposka le riva s posestev, da jih potem dobé Nemci vroke. Vsled tega pa pomanjkuje ondi že delalcev in so ljudje lani, posebno v jesen že prav čutili to pomanjkanje. — Kdor hoče, lahko se sedaj prepričuje, da ruski car v resnici ne misli na vojsko, najmanj za voljo Bolgarije. — Železnico dela Rusija od Moskve skozi nižje dele Sibirije naprej do reke Amur, ki se izliva v

Tiho morje. Ta železnica pelje tedaj skozi Rusijo, kar je je v Evropi, skozi Azijo tje do morja. Take pač ne premore nobena druga država več. — Bolgarski knez, princ Koburg, se je zopet sprijaznil s svojim ministrom Stambulovom ali to mu malo pomaga, ako se drži Stambulov tudi poslej samo svoje volje. — Prejšnji srbski kralj, Milan Obrenović, se je podal preko Bolgarije v Carjigrad in ga je ondi turški sultan vzprejel v gostje. Od ondot pojde pa Milan v Jeruzalem. Za kraljico Natalijo pa pride menda vendar le čas, da se vrne v Srbijo, vsaj nekaj časa sem se sliši, da ji nova vlada, izlasti Tavšanović, ni več v tem na poti. V Belemgradu je dobilo avstrijsko poslaništvo novo kat. kapelo. — Nekaterim ljudem se dozeva, da je Črnogorski knez preveč prijazno odgovoril Srbom, ko so mu naznanili slovo kralja Milana. No ali bi pa jim naj bil dal brco? — Na morji ob vzhodni Afriki pri Samojskih otokih je bila v dneh 16.—19. marcija strašna burja in je troje nemških in troje anglijskih velicih ladij pogreznila v morje. Veliko vojakov je vtonilo in škode ima samo Nemčija blizu 4 milj. mark. Na morji je nevarno življenje.

Za poduk in kratek čas.

Škofija in nadduhovnija Ptujška.

(Dalje.)

Domovina tega slavnega vladike je bila najbrž Grecija, kajti sv. Hijeronim poroča o njem, da je umel bolje grški, nego latinski jezik. Vendar pa ni nemože, da je bil rodom Ptujčan ter je dobival skrbnejšo odgojo v grščini, kakor v latinščini, čemur bi se po takratnih razmerah in običajih ne bilo čuditi. Odrasel si je izvolil stan govorniški, ki ga je nekako silil, da se je bavil in pečal z grškim slovstvom. Vendar preden se je vzobrazil za spretnega in zvedenega govornika ali zagovornika, bil je po božji previdnosti odločen za višjo službo cerkveno. Iz Grecije, — Raisp v svoji zgodovini Ptujškega mesta celo pravi: iz Aten, — bil je poklican v panonsko mesto Ptuj, da zasede tam škoflji tron. Umeščen je bil brezdvomno od Sremskega nadškofa, kajti Oglej je cerkvena metropola za Norik in sosednje dele Panonije postal še le po l. 442. ko je Srem bil od Hunov razdjan in je tamonja škofija prenehala.

V Ptuj je sv. Viktorin delal z apostolsko gorečnostjo. Nevtrudno si je prizadeval, da bi svoje ovčice v pravi veri dobro podučil in jih zmot obvaroval, krivoverce pa za resnico pridobil. Kamor ni segati mogla njegova živa beseda, segala je pisana ter užigala srca krščanska in navduševala za pravo prosveto. V

kratkem je njegova učenost zaslovela daleč po svetu. Modri so njegova pisma željno čitali in krivoverniki, spoznavši po njegovih jasnih naukih svoje zmote, so se spokorno k pravi veri vrnili, ali vsaj osramoteni omolknili. Po poročilu sv. Hijeronima je spisal v latinščini komentarje za prve tri knjige Mojzesove, za preroke Izaijo, Ecehijela in Habakuka, za Eklezijastesa, za Visoko pesem in za skrivno razodetje sv. Janeza apostola, sestavil razpravo zoper vse krivovere onodobne in poleg tega napisal še mnogo drugega. V vseh svojih spisih bil je po spričevanju istega Hijeronima sicer bogatih in vzvišenih misli, pa manjkal mu je dar zgovornosti, vsled česar ni svojim mislim našel primernih pojmov in izrazov, čemur pa se ni čuditi, ker je v grščini bil bolje izurjen, nego v latinščini.

Umrl je kot krščanski mučenik za cesarja Dioklecijana dne 2. novembra l. 303. najbrž v Ptuj, kjer ima v mestni cerkvi tudi altar. *)

Iz ove dobe ohranil se je znamenit krščanski spomenik, kakoršnjih se je v naših krajih do zdaj le zelo malo našlo.

Ko so namreč l. 1858. začeli delati železno cesto, ki vodi s Pragerskega na Ogersko, izkopali so delavci zunaj Ptuja pri Rogozničkem kovaču nekaj bronastih stvari. Večja dva ko sčeka predstavljata ime Jezusovo starejše oblike, namreč s tako imenovanim Andrejevim križem umetno v podobi kolesa s šesterimi špicami. Eden meri v premeru 8 centimetrov ter ima na platišču okrog napis:

INTIMIVS (et) MAXIMILIANVS (fra) TRES
CRISPINO POSVERVNT.

Pri drugem, ki ima v premeru le 6 centimetrov pa je na okrog čitati:

„VOTVM PVRRINNIO POSVIT“.

Na desno in levo od horizontalnega premera kolesastega opisa ste pri prvem, večjem kolesu dve stegnjeni roki, držeči lilije in oljkine vejice. Pri drugem tega ni, pač pa ima lilijino in oljkino vejico zgoraj, kakor iz kroglice rastočo. Pod manjšim je napravljen jeziček ali čepek, s svincem prevlečen, ki kaže, da je monogram bil udelan v kamen. Najbrž je bil enak čepek tudi pri večjem kolesu, pa je bil odkrhan in pri tej priložnosti tudi opis poškodovan.

(Dalje prih.)

Smešnica 14. Pri kmetu Sirku so imeli koline in delali so ravno klobase. V tem se pri tepe berač v hišo ter se dela, kakor da je mutec. Sirku se to ne zdi prav verjetno, zato reče proti svoji ženi: „Kaj rečeš, mati, ali mu naj dam klobaso?“ Žena ga je prec umela ter reče:

*) Življenje in delovanje sv. Viktorina je na podlagi najstarejših virov in po najnovejših pripomočkih obširno in temeljito opisal veleučeni g. dr. Mihael Napotnik, c. kr. dvorni kaplan na Dunaji l. 1888.

„Menim, da ne, kajti brž ko ne bi je siromak ne vzel“. — „O, le dajte mi jo!“ izbruhne mutcu iz ust.

Razne stvari.

(Darilo) Okr. zastop v Ormoži je daroval za dijaško kuhinjo v Mariboru 25 gld. in kakor slišimo, prejela je od njega enako svoto tudi dij. kuhinja v Ptuj.

(C. kr. kmetijska družba.) V Mariboru obstoji podružnica štaj. c. kr. kmetijske družbe. Njej na čelu je g. H. Kalman, ravnatelj vinorejske šole pri Mariboru. V nedeljo dne 24. marcija je imela ta podružnica svoj občni zbor pri sv. Marjeti na Pesnici. Pri tem zboru pa je bila beseda vseskozi nemška in za to — med samo slovenskim ljudstvom — prazna slama. Kranjec Kalman ne dela časti svoji domovini.

(Okr. zastop v Celji.) V petek, dne 29. marcija so volili kmetje može v okr. zastop v Celji. Volilo je 25 volilcev, nemškutarja med njimi ni bilo. Slava!

(Častna izvolitev.) V občini Podova na Dravskem polju so si može v obč. zastopu na novo izvolili g. Ant. Mlakarja, posestnika v Brezulah. Ta volitev je čast za župana in njegove vrle volilce.

(Imenovanje.) Č. g. Jož. Zidanšek, kn. šk. dvorni kapelan, je postal prov. profesor na kn. šk. bogoslovji in ob enem podvodja v dij. semenišči v Mariboru.

(Posojilnica.) Ljutomerska posojilnica imela bo občni zbor v nedeljo, dne 7. aprila t. l. v šolskem poslopju v Ljutomeru in se prične ob 8. uri predpoldnem. V posvetovanje in sklepanje pridejo: 1. Račun za l. 1888 z določilom o letnem pridobičku in odvezi načelstva zastran tega računa; 2. izločitev društvenih udov, ki društvenih pravil ne izpolnjujejo; 3. nadomestenje 5 udov nadzornega svetovalstva; 4. volitev 3 udov v cenilno komisijo.

(Slov. šola.) Kakor se poroča v „D. W.“, občina v Sromljah ni prosila za slov. šolo. V rečeh, ki gredo na nemškutarijo, podučuje se „D. W.“ po raznih ljudeh, kaj bi tedaj ne bilo mogoče, da ji je v tem postregel kak „mož“ iz slov. Sromelj?

(Na vojsko! na vojsko!) Zoper koga? Zoper požrešne gosenice, ki imajo po sadunosnih drevesih svojo zalego v suhih listih, kateri po vejah bingljajo. To se zgodi, če se suho listje ob tistem vremenu z gorečimi bakljami požge, ali pa sicer s škarjami poreže.

(Obsodba.) Pri c. kr. okr. sodnji v Celji so obsodili Ferd. Staudingerja, šolskega slugo na c. kr. gimnaziji v Mariboru, na 7 mesecev težke ječe. Obravnava se je vršila pri zaprtih durih.

(Zagovor!) Kakor je znano, sedi glasoviti Fr. Sorschagg, kedaj glava nemškutarjev na Črešnjevci, pod ključem v Celji. „D.W.“ pa ga zagovarja še sedaj in to tako, da pride človeku nehoté na misel stara beseda nemškutarije: „gliha vkup štriha“.

(Steklina.) Po spodnji in gornji Polskavi se je potepal velik črn pes ter je ogrizel pse in tudi nekaj ljudi. V Framu ga je tamošnji kolar ubil, toda pes ga je bil poprej še rasil. Živinski zdravnik je prepoznal, da je bil pes stekel.

(Osepnice.) V Ločah so se prikazale osepnice in je bilo treba že šolo zapreti za voljo njih. Bog nas jih varuj!

(„Nori časi.“) Celjska klepetulja ali kakor se imenuje sama, „D. Wacht“ piše v svojem predzadnjem listu, da je v „naših norih časih vse mogoče.“ Pač res, nori so časi, v katerih še je klepetanje „vahtarice“ mogoče!

(Vendar!) G. dr. Hans Michelitsch, znani odvetnik v Ptujih, je vsled napadov v „Marburgerci“ odložil častno mesto kot ud okrajnega šol. sveta Ptujskega in krajnega šolskega oglede v okolici Ptujski. Srečen pot!

(Duhovske spremembe.) Vlč. g. Tom. Mraz, nadžupnik in dekan v Vuzenici, je prevzel sooskrbovanje župnije sv. Antona na Pohorji. Č. g. Fr. Mešiček, provisor pri sv. Janži na Peči, vrnil se je na svojo kaplanijo k sv. Martinu pri Šaleku.

(Za družbo duhovnikov) so vplačali čč. gg.: Šalamon 11 fl., vitez Vrečko (poprej že 180 fl.) 10 fl., Wolf 11 fl., Šelih 2 fl., Borsečnik 38 fl. (ustn. dpl.), Rom 11 fl.

(Za dij. kuhinjo Mariborsko) darovali so: vlč. g. dr. Mih. Napotnik c. kr. dvorni kaplan 3 fl., neimenovan 3 fl., mil. g. Ogradi, kanonik 5 fl., č. g. Fr. Kocpek, kapl. pri Št. Ilju 2 fl., vlč. g. Dav. Meško, žup. pri Kapeli 5 fl., mil. g. Kosar, prelat 2 fl. 50 kr., slav. posojilnica v Konjicah 10 fl., vlč. g. Iv. Lenart žup. v Tinjah 5 fl., posojilnica v Makolah 20 fl. Bog plati!

Listič uredništva. G. M. V. v O.: Dnes ni bilo mogoče. — G. Kl. v R.: Vaše „poslano“ Vam še pride kedaj „slano“. G. J. R. na C.: Dober svet je dober, toda žal, da so Vaši le smešni. — G. S. L. pri?: Naj se poravna doma! — Mici S. v O.: Škoda črnala, drugo dobro.

Loterijske številke:

V Gradcu 30. marcija 1889: 61, 41, 60, 6, 26
Na Dunaju „ „ 16, 65, 69, 51, 4

Glasovir,

ki glas drži, brez pogrška. proda se zarad odhoda za nizko ceno 45 gold., Schillerstrasse šte. 19 v Neuwirth-ovem hramu v hiši pod streho. 1-3

Na prodaj!

Št. Petersko vino od leta 1887, liter po 9 kr.,
Voderberško vino „ „ 10 „
Odda se od 1 hektoliter naprej. „Naslov ali
adresa se izve v administraciji „Slov. Gospodarja“ v Mariboru. 2

Dober kup!

Na prodaj je vinogradsko posestvo, pravnomočno za vpokojene duhovnike, uradnike, vojake, pri Slov. Bistrici. Več se poizve poste restante „Dober kup“ pošta Reifnig. 1-3

Na prodaj!

V trgu Žalec je na prodaj lepo hišno posestvo s prostorno enonadstropno hišo, z razprostranim, solidno zidanim gospodarskim splotjem, z veliko hmeljsko sušilnico itd. K temu posestvu spada tudi 20 oralov zemlje, največ njiv in travnikov ter hmeljišče.

Natančna pojasnila daje g. dr. Ludvik Filipič, odvetnik v Celji. 3-3

Prodajalnica z mešanim blagom

na Ptujski gori, kjer je velika božja pot in sicer štacuna, 3 izbe, 2 kleti, kuhinja, magacin, hlev za 4 glave, kuhinjski vrt in ograd z 60 žlahtnimi sortami dreves s štacunarsko spravo se da v najem za več let, 5 gold. na mesec. Več pové gosp. Anton Sicherl v Spodnji Polskavi pošta Pragerhof. 3-3

Otvorjenje prodajalnice.

Usojam se čč. duhovščini in p. n. občinstvu naznaniti, da sem otvoril v Mariboru, v Magdalenskem predmestju, poleg farne cerkve, v lastnem hramu hšt. 6 svojo

svečarijo in medičarijo

in da imam v zalogi vse v to stroko spadajoče blago.

Ker mi je na razpolaganje dovoljen denarni zaklad in ker imam v tej stroki mnogoletno izkušnjo, mi je mogoče, častitim kupcem le z dobrim blagom, ob enem pa tudi po nizki ceni ustreči.

Prosim torej čč. duhovščino in p. n. občinstvo, da naj blagovolijo otvorjenje prodajalnice moje na znanje vzeti in mene z naročili počastiti.

S spoštovanjem

Ivan Tisso,
svečar in medičar.

V zalogi tiskarne sv. Cirila

dobi se za čas sv. posta molitvenik

„Marija žalostna mati“.

Sostavil Franc Ser. Bezjak,

kn. šk. duh. svetovalec in župnik pri sv. Marku niže Ptuja.
V polusnji 80 kr., z zlatim obrezom 90 kr.,

Po pošti 10 kr. več.

NB. Dobro bode, če se knjig več skup naroči, ker je poštnina potem manjša.

„Oves Willkomm“.

Ta oves je med vsemi sortami v platinjskih deželah najzgodnejši, plodnejši in težji; raste na visoko od 5—6 čevljev, ima močno, dobro slamo za krmo in sene poleže.

Zadostuje, ker se ta oves redko seje, 40 kil kot seme za jeden plug. Cena za kilo 25 kr. Ako se vzame več kakor 50 kil za kilo 20 kr.

Razpošilja, kakor dolgo seže, vreče po 5 kil za 1 gld. 80 kr. proti pošiljatvi zneska ali poštnem povzetju franko na vsako pošto postajo

Benedikt Hertl,

veliki posestnik na grajščini Golič pri Konjicah.
7—8 (Južno Štajarsko.)

Marijateljke kapljice za želodec,

izvrstne pri vseh boleznih v želodcu.

Neprekosljivo sredstvo zoper pomanjkanje slasti pri jedi, slab želodec, urák, smrad iz ust, vetrove, riganje, kolike, želodčni katar, zgago, pesek v mehuru, preveliko slinjenje, zlatenico, bljuvanje, glavobol, če pride iz želodca, želodčni krč, zabasanje, prenapolnjenje želodca z jedmi ali pijačo, gliste, zlezenice, jaternico in hemeroide. Cena steklenice s podukom 35 kr., dvojna stekl. 60 kr. Osrednje pošiljateljice lekarne Karla Brady v Kromerizu (Moravsko). Marijateljke kapljice niso tajno zdravilo. Obstojni deli so pri vsaki steklenici v poduku napovedani.

Prave se dobé v vseh lekarnah.

Svarjenje! Prave Marijateljke žel. kapljice se večkrat kvarjajo in ponarejajo. Znamenje, da so prave, mora vsaka steklenica v rudečem, z gornjo varstveno marko previdnem zavitku biti in v poduku, ki je pridjan vsaki steklenici, mora še opomneno biti, da je v tiskarni H. Guseka v Kromerizu tiskan.

Prave se dobé: Aussee: lekar K. Lang; Celje: lekar J. Kupferschmid; Fürstenfeld: A. Schröckenfux; Judenburg: K. Unger; Gradec: A. Nedved; Gleichenberg: Dr. Ernst Fürst.

43—52

Vincarja išče

za vinograd blizo Celja od Št. Jurija tega leta naprej notar Baš v Celji. 1-2

Gospodarji!

Za spomlad vam priporočam mojo popolnoma zbrano zalogo vseh semen.

Tudi se pri meni dobi poljski gips, vosek in liče za cepljenje.

M. Berdajs
v Mariboru.

3—3

Pravo francozko žganje (cognac).

Kaj je pravo francozko žganje?

Iz francozkega in južnoštajerskega jakega močnega brdskega vina izcerpljeni alkohol, pod imenom „cognac“ zdravniški pripoznano dietično, duh in telo oživajoče slastno in zdravilno sredstvo. Kaj se dobi navadno mesto takega zdravila? Navadno žesto s soljo pomešano, ktere upliv na telo je, če ne škodljiv, jednak ničel. Če vsa vporabljenega sredstva proti ischias, reumatizmu, živčnim boleznim, izpadu las, protinu, trganju v udih, ohromenju, ranam vsake vrste, boleznim v glavi in zobeh it. d. nič ne pomagajo, naj še pokusi vsaki boleznik iz južnoštajerskega znamenitega Konjličkega, lastno pripravljenega vina destilovano, na vse ove bolezni čudno delujoče, pravo francozko žganje vporabili. Mala stekl. 60 kr., v 1 gl. 20 z.

Stari cognac, posebnv okrevajočim in na želodec bolanim preporočljiv, 1 steklenica gl. 1.50, naroče 4 v. steklenice pošiljajo se franko brez daljnih stroškov.

BENEDIKT HERTL

veliki posestnik na grajščini Golič pri Konjicah, Južno-Štajerska.

Zaloga v Mariboru pri Alois Quandestu, Gosposke ulice.

Zaloga v Mariboru pri Alois Quandestu, Gosposke ulice.

Maribor
gosposke ulice 3.
Prodajalnica papirja in vsakovrstne sprave za pisanje in solo, šolskih in molitvenih knjig
Naročajo se tudi lahko vsi možni listi avstrijski in vnanjski, ilustrirani časopisi.
Andrej Platzer,
poprej EDUARD FERLING.
Zaloga za tovarne, vsake vrste knjig za tigover, knjige za kopije, papirnaté žaklje in zvike, papir iz slame, za loščenje in zavijke.
Novosti
posebno pisma za gratulacije, karton, svila in katunov papir v krasnih barvah
Po izj. ali jedno nizki ceni.
Knjigovezarna.
Gosposke ulice 3
Maribor.

Čerkvena priloga.

Priložena od katol. tiskovnega društva 14. števil. „Slov. Gospodarja“.

1889.

4. aprila.

4.

C. kr. zavod za višjo vzgojo duhovnikov na Dunaji.

(Dajle.)

Duhovniki Lavantski — bivši Frintanejci.

V nastopnih odstavkih želimo navesti imena onih p. n. duhovnikov Lavantske škofije, ki so se v tem c. kr. zavodu „Frintaneji“ na Dunaji šolali. Radi bi tudi pokazali v kratkih potezah, koliko da so ti možje našej škofiji koristili ter njeno slavo povikševali.

I. Stolni dekan Gašpar Albrecht.

Med prvimi gojenci, katere so bili svetli cesar Franc I. 1816 v ta novo ustanovljen c. kr. zavod na Dunaj poklicali, nahajamo tudi duhovnika Lavantske škofije, namreč pokojnega stolnega dekana Gašparja Albrehta. Njegovo življenje zasluži, da se še sedanjemu rodu v spomin pokliče. Rodil se je naš Gašpar v Repljah, mali vasi poleg Pliberka na Koroškem, dne 18. januarja l. 1788. Moral je še prav mlad v službo stopiti, ker mu stariši doma niso imeli kruha dajati. V Pliberci vdinjal se je Gašpar v pošteni krčmi za natakarja. Dobri ljudje izpoznali so, da ima dobro glavo in blago srce, zato mu v šole pomagajo. V kratkih letih vse šole tako srečno zvrši, da ga škof vže na god sv. Mateja I. 1815 v mešnika posvetijo. Drugo leto potem dodela mladi g. Gašpar zadnje bogoslovske šole v Celovci, tako da ga na jesen tistega leta pošljejo knezoškof Leopold II. za kaplana v Dobrljo ves v Podjunsko dolino. Ko je šlo l. 1816. za to, koga da bi priporočili svetlemu cesarju za vsprejem v c. kr. Frintanej pri sv. Avguštinu na Dunaji, spomnijo se škof takoj na Dobrljeveškega kaplana g. Albrehta. Še tisto leto poda se mladi Gašpar v najvišje bogoslovske šole na Dunaj.

Življenje v cesarskem glavnem mestu — sinu ubogih bajtarjev nikakor ni ugajalo. Pastirovanje ali dušoskrbje se je mlademu gosp. Gašparju vse bolj prilagajalo, kakor bukve in nič, kakor le bukve, katerih n. pr. arabskih, se mu je bilo še le brati učiti. Zato že drugo leto (1817.) poprosi svojega premil. knezoškofa, da ga s teh visokih šol nazaj pokličejo v škofijo, kar se je tudi brez vse zamere na cesarskem dvoru zgodilo. Eno leto ali kaj ostane gospod Albrecht mestni kaplan v Pliberci, leta 1818

pa ga postavijo knezoškof Leopold II. za špirtuvala Krško-Lavantske duhovnišnice v Celovci. Osem dolgih let opravljal je špirtuval Albrecht to preimenitno službo v največo zadovoljnost predpostavljenih, kakor tudi na radost svojih gojencev. Več let bil je tudi profesor moralke ali npravne na visoki šoli, „licej“ imenovani, gori v Celovci. Učil je mlade duhovnike z besedo in še več z lastnim vzgledom med svetom lepo bogoljubno živeti. Spisal je z veliko marljivostjo za novomešnike poduk, sv. mešo prav in spodobno služiti. Ta poduk bil je leta 1823 v Celovci tiskan pod naslovom: „Ritus celebrandi Missam“.

Svetli cesar Franc I. vstanovili so leta 1825 na prošnjo tedanjega Lavantskega knezoškofa Ignacija Franca pri škofovi cerkvi v Št. Andražu: „stolni kapitol Lavantske cerkve“, ki je pa takrat štel samo štiri ude, namreč: stolnega prošta in pa 3 korarje ali kanonike, med katerimi ima biti tudi vsakodobni mestni župnik Šent-Andražki. Več let vže izpraznjeno mestno župnijo v Šent-Andraži in sedež najmlajšega kanonika v novem stolnem kapitelnu zasedel je l. 1826 Celovski špirtuval g. Gašpar Albrecht. Ko so 21 let poznej (l. 1846) svetli cesar Ferdinand Dobrotljivi pomnožili pičlo štedov Lavantskega stolnega kapitola tako, da je odslej poleg proštije imel še mesto stolnega dekana s škofljo kapo in palico in štiri korarske sedeže ali kanonikate, je častno mesto prvega stolnega dekana Lavantske cerkve dosegel leta 1847 stolni kanonik Albrecht, ki je še zanaprej ostal stolni župnik in dekan Šent-Andraške dekanovine ali dekanije. V jeseni bo ravno 30 let, odkar se je škoflja stolica Lavantska prestavila iz davne doline Labodske v Maribor. Takrat je tudi tedanji stolni dekan Albrecht vzel romarsko palico v roke, da je spremljal svojega preljubljenega knezoškofa na njihov novi dom v Maribor. Tu poklical je Gospod Bog svojega „zvestega hlapca“ že dne 13. avgusta 1861 na zaslužno plačilo. Tedanji knezoškof Anton Martin Slomšek govorili so pokojnemu nagrobnico, polno spoštovanja do njega kot njihovega nekdanjega špirtuvala, poznej tovariša v stolnem kapitolu, poslednjič njih zvestega konzistorijalnega svetovalca. Bila je rajncemu posebna radost, namesto škofa z največo pobožnostjo peti škofovske ali pontifikalne sv. meše, a posebna skrb bila mu je, cer-

kveno imetje na novo zložene Lavantske škofije spraviti v najlepši red. Naj v miru počiva!

II. Dr. Simon Ladinik.

L. 1830 bil je od svetlega cesarja Franca v. Frintanej sprejet tedanji Grebinjski kaplan g. Simon Ladinik. Tudi on se je rodil v Podjurski dolini na Koroškem, tam pod visoko Peco v Dobrlji vesi, dne 9. septembra l. 1805. V mešnika posvečen bil je dne 7. septembra leta 1828. Prvo leto kaplanoval je v Vozenici na Štajarskem, drugo leto pa v Grebinji na Koroškem, a tretje leto njegove duhovske službe poslali so ga na Dunaj za doktorja sv. pisma se šolat. Vže l. 1833. povrnil se je g. Ladinik z Dunaja kot oni duhovnik Lavantske škofije, ki je kolikor je nam znano, prvi dosegel na staroslavni univerzi Dunajski laboriko doktorja sv. pisma. Do leta 1840. bil je g. dr. Ladinik v Šent-Andražu škofiji dvorni kaplan in konzistorijalni tajnik, a na god sv. Karola Boromejca l. 1840. vmestili so ga tam za korarja Lavantske stolne cerkve. Štiri leta pozneje bil je od svetl. cesarja poklican za c. kr. gubernijalnega (namestnijskega) svetovalca k deželni vladi v Ljubljano. L. 1855 postal je proš slavnega stolnega kapitola Ljubljanskega. Pravijo, da je on prvi bil dosegel dostojanstvo častnega korarja ali kanonika Lavantske škofije. Svetli cesar odlikovali so ga še s tem, da so mu podelili viteški križ imenitnega reda železne krone III. vrste. Prerana smrt, ki ga je po prav kratki bolezni pokosila dne 24. aprila l. 1857. prepričala mu je v 52. letu njegove dobe, pot do še višjih služeb.

III. Knezoškof dr. Valentin Wiery.

Tri škofije: Lavantska, Solnograjska in Krška prištevale so svojim posebnim ljubljencem moža, čigar življenje*) želimo z nastopnimi vrsticami v spomin poklicati. Bili so to pokojni knezoškof Krški dr. Valentin Wiery. Njih zibelka tekla je v Šmariji, sredi divne doline Labodske, kjer so bili njih oče Franc Wiery 31 let učitelj, cerkvenik in organist. Dne 12. svečana l. 1813 povila je učiteljeva tretja žena Ana, roj. Poševa, sinka, ki je pri sv. krstu dobil ime sv. Valentina. Ni še dopolnil četrtega leta svoje dobe, ko je zgubil svojega preskrbnega očeta. Strijec po očetovi strani vzeme malega Valentina k sebi v Šent-Andraž, da bi po očetovsko za-nj skrbel, a tudi on črez 3 leta umrje. Sedemletni Valentin pride nazaj v Šmarije k svojej udovi materi. V osmem letu opravljal je že on cerkvenikovo službo. Bog svojih ne pozabi, ampak jih pripelja tje, kjer jih imeti hoče, da le njegov glas poslušajo. Tako

je tudi našega Valentinu vodil in pripeljal od ubogega ministranta do knezoškofa domače (njih rojstne) dežele. Glavno sredstvo, katerega se je Bog posluževal v dosego svojega namena, bili so Valentinov ujec, g. Jakob Poš, takrat deželne sodnije svetovalec v Celovci, poznej predsednik v Gorici, ki so mladega Valentina spravili v šole ter po očetovo za-nj skrbeli. Vže dne 4. avg. 1835. leta bili so g. Valentin od Lavantskega škofa v mešnika posvečeni. Še tisto jesen bili so novomešnik Wiery od svetlega cesarja v c. kr. zavod pri sv. Avguštinu na Dunaji vsprejeti. Uka poprijeli so se tudi tam, kakor v vseh dosedanjih šolah s toliko marljivostjo, da so bili vže na god sv. Jožefa l. 1838 slovesno promovirani ali za doktorja sv. bogoslovja povišani. Od Jurijevega do jeseni tistega leta (1838) bili so gospod dr. Valentin Wiery, kapelan in katehet v Šmariji blizo Celja, potem pa so bili Slomšekov naslednik v službi špirituvala v Celovci do l. 1844. Po rodu Nemeč, učili so tam Slovence — slovenski jezik, katerega so znali bolje, kakor rojeni Slovenci, ki se ga pa v šolah niso učili nikjer. L. 1844 zasedejo po dru. Ladiniku izpraznjen kanonikat pri stolni cerkvi v Šent-Andražu in ko se je njihov tedanji tovariš, bivši kanonik Anton Slomšek preselijo spomladi l. 1846 za opata v Celje, prevzamejo dr. Valentin Wiery za njim pretežavno službo višjega nadzornika ljudskih šol vse Lavantske škofije. Leta 1850 imenujejo jih naš svetli cesar po nasvetu knezonadškofa Maksimilijana Jožefa — za korarja starodavnega metropolitkega kapitola Solnograjskega, a že drugo leto potem dovolijo jim nositi za vselej naslov in znamenja častnega korarja cerkve Lavantske. Tako ostali so zvezani s svojo rojstno škofijo noter do smrti. Kmalu nastala je nova vez, ki jih je bolj vse tesno zvezala, še s tretjo, t. j. s Krško škofijo. Dotlej bila jim je ta škofija le sosednja škofija, a dne 30. oktobra l. 1858 postali so dr. Valentin Wiery njen knezoškof in vže drugo leto (dne 1. junija 1859) prišla je njih rojstna župnija z vsemi drugimi župnijami, kolikor jih je Lavantska škofija imela dotlej na Koroškem, pod njihovo višjepastirsko palico, tako da je Krška škofija postala njih domača škofija. Vodili so jo 22 let z apostolsko gorečnostjo in z očetovsko ljubeznijo. Od sv. Očeta rimskega papeža Pija IX., kakor od svetlega cesarja bili so večkrat odlikovani. Kratko pred njih smrtjo imenovali so jih naš svetli cesar za svojega „djanškega tajnega svetovalca“, za cesar voljo jim je šel naslov: „ekscelenca“. Predno pa so zamogli tajnim svetovalcem naloženo prisego položiti v roke svetl. cesarja, pokosila jih je nemila smrt dne 29. grudna l. 1880. Starega leta den 1880 o poludne položili so slovesno njih ostanke v kapelici sv. Frančiška na listini strani

*) Po izglednem življenjepisu v „Koledarju družbe sv. Mohora za l. 1882.“ Pis.

stolne cerkve v Celovci, k večnemu počitku.
„Njih spomin ostane blagoslovljen!“

(Dalje prih.)

O posvečevanju nedelj in praznikov.

(Po A. Stolzu, spisal A. V.)

Ko na delapust v soboto večer zaslišimo mili glas zvona, kaj naj mislimo? Jutri je sv. dan, dan, katerega je Gospod naredil; dan katerega darujemo Bogu; dan, katerega si je za-se odločil! In v jutru za rano zopet slišimo iz visoke line veličastni glas, kaj pomenja? Kliče nam, danes je — nedelja ali praznik, dan Gospodov; danes se ne sme ničesar delati, ampak dnes gre samo za dušo skrbeti in Bogu služiti! Mili glas zvona nas torej kliče in vabi v cerkev, da tukaj v pričo Jezusa Kristusa v presv. R. T. razlijamo svoja čutila; se mu po- tožujemo in razkrijamo rane svoje, ga prosimo odpuščenja v dobri spovedi ter ga prejemamo v podobi kruha belega! Zatorej:

„Vsako delo naj nehá,

Častimo le Jezusa!“

Kako je pa dandanes med ljubimi Slo- venci radi posvečevanja nedelj in praznikov? Oh groza me spreleti in mi z žalostjo polni dušo misel: kako se Jezus Kristus tudi v cerkvah slovenskih tu in tam onečastuje! Č. g. duhov- niki slovenski, čijih gorečnost je daleč znana, trudijo se marljivo, da bi poruvali plevel iz src vernih Slovencev; a žalibog, pri posveče- vanji nedelj in praznikov ne opravijo vsega, kakor si želijo. Žalosti me, ako vidim neuspě- nost gorečega dušnega pastirja, ki se zastonj trudijo in svojemu zdravju škodujejo, ker jih takošnji „luciferji“ jezijo in ne ubogajo. Zakaj bi se dušni pastirji po pravici ne jezili, ako vidijo med sv. mešo ljudi na jednom kolenu klečati, in to, ako tudi ženske tako rekoč „srake streljajo“ in da oženjeni, kadar pridigar na leco stopijo, iz cerkve pobrišejo in zunaj možki tabak žgejo, babelje pa svoje sosedinje razna- šajo. Toda pustimo svoje nazore, ter raje dajmo besedo prof. Albanu Stolzu. Ta imenitni du- hovnik in nemški pisatelj piše o posvečevanju nedelj in praznikov sledeče: V starih knjigah berem: „Vsak, tudi najmanjši črvič, naj bi le pamet imel, bi glavico svojo Bogu v čast dvignil“. In to si tudi jaz mislim; priproste besede mojstra, ki je to zapisal, so mi jako dopadle. Toda črviči, mravlje in keabri, ki na zemlji in pod zemljo, na travnikih in po gozdu lazijo, nimajo pameti, ter ne morejo glavice svoje Bogu v čast dvigati in se prikloniti. In le jedna stvar je na zemlji, ki ima pamet in hodi ravno po konci, da ji ni težavno se proti nebu obra- čati. Da, človek se Bogu priklanja in pripo- magaj, da bode „posvečeno Njegovo ime!“

Komu je možno vse zvonove ob nedeljah

preštet; milijone zvonov, ki po zemlji glasno pojó in milo vabijo kristjane v cerkev, da tam- kaj združeni molijo nebeškega očeta:

A glej, tudi mrčes in nesnaga je na svetu! Ondi čepi lakomen krojač ali čevljar, ter še drug rokodelec kot suženj mamona; ves sklju- čen sedi pri svojem delu, in ne more vstati, kakor bi bil s smolo na stol pritisnjen. Zvoniti čuje, toda duša njegova je od lakomnosti na stol pri- klenjena, in oko njegovo je pritvezano na sužno delo, ki ga med dolgimi prsti ima ter šivari in smoljari, kakor bi za nj ne bilo nedelje, ter krade Bogu in duši svoji čas pobožnosti in zve- ličanja ter ga za nekaj krajcarjev zaslužka proda hudobi, duša njegova pa ima slabe oči in ne pogleda rada proti nebesom.

In kako se ob nedeljah v nekaterih krč- mah godi? Kako živinsko se vedejo, napajajo, igrajo, kolnejo, noré in tulijo celo dolgo noč! In mnogi krčmar bi dobro storil, ko bi v ne- deljo po prvi sv. meši sv. razpelo raz stene vzal, kjer pijejo, ter ga nesel, čeravno v dr- varnico, kjer je še poštenjši kraj, kakor pa mnoga pivnica ob nedeljah in bi jo še le v po- nedeljek, v nekaterih krajih v torek, zopet na- zaj obesil. Nikakor se, ne spodobi da bi častit- ljiva podoba križanega Vzveličarja pričá bila, kako neverško in poživinjeno ljudstvo divja in razsaja. (Konec prih.)

Dopisi.

Iz Maribora. (Društvo katoliških gospá) je v našem mestu že dopolnilo svoje 26. leto. Sam Bog vé, koliko je le-to društvo storilo dobrega v vseh svojih 26ih letih! Na svoji skrbi ima otroke ubožnih starišev in še bolj so društvu na srci tisti, ki so še brez sta- rišev — sirote. V letu, ki je društvu ravno preteklo, je bilo 314 udov pri društvu in 250 otrok je uživalo dobrote društva. Vrhu teh pa je še dobilo vsak mesec po 40 rodbin več ali manj podpore od društva. Kakor vsako leto, odkar obstoji društvo kat. gospá, tako je bilo zadnje leto priredilo za ubožne otroke božič- nico. Za-njo so dali Nj. ekscelencija mil. knezo- škof 40, drugi dobrotniki pa so darovali za-njo 355 gld. 18 kr. To je bilo že lepo premoženje in društvo ga je tudi lepo obrnilo za take reči, ki so bile otrokom najbolj potrebne. Vseh 250 otrok je dobilo nekaj, 64 jih je dobilo zimsko obutev, 60 celo obleko, ostali pa, kar jim je bilo ravno najbolj potrebno in dokler še je dru- štvo imelo kaj pod palcem. Posebna sreča še je bila, da so dobile pri tolikem številu otrok še štiri ubožne žene zimsko obleko. Društvo ima tudi knjižnico ter izposojuje iz nje dobre knjige otrokom pa tudi odraslim, kar premore na primernih knjigah. Posebno rado deli take knjige med rastočo žensko mladino. Premoženje

šteje to jako potrebno in koristno društvo 10.102 gld. 80 kr. Lani je imelo društvo za 102 gld. in 80 kr. več prihodkov, kakor stroškov. Stroškov je bilo 1750 gld. in 49 kr. Daj Bog, da si pridobiva društvo še tudi nadalje več prijateljev in prijateljic med mestnim prebivalstvom! Sovražnik je jel pa že tudi sejati luliko med pšenico in prenapeti ljudje jeli so „mekiniti“ že tudi na tem društvu, ali ono nima slej, kakor prej namena drugega, kakor da deli pomoč, kjer je je treba, ne gledé ne na levo, ne na desno. Za to se priporoča lahko tudi vsem, ki so še živi udje sv. kršč. cerkve — vere krščanske.

Iz Žalca. (Štirideset-urna molitev.) Kako zamore izvanredna svečanost vnemati srca vernih k resnični pobožnosti, pokazalo se je o pustnih dneh pri nas. Obhajala se je v naši farni cerkvi v nedeljo, ponedeljek in torek pred pepelnico 40-urna molitev v čast presv. rešnjemu Telesu, katero so naš visokočastiti gospod kanonik vpeljali pred nekaterimi leti. Vse tri dni bila je cerkev polna vernih, kateri so po redu, v nedeljo iz prižnice jim oznanjenem, dohajali iz trga in posameznih vasi obširne župnije, molit in počastit Jezusa v najsv. zakramentu. Celi dan vrstilo se je lepo ubrano petje in pobožna molitev. Najginljivše pa je bilo gledati šolsko mladino, katero so č. g. katehet po popludanskem poduku v procesiji pripeljali v cerkev. Skoraj v vsakem očesu igrale so solze svetega veselja, ko so mlada grla začela popevati Jezusu na čast. Res, o Gospod, „iz ust otrok . . . si si napravil hvalo!“ (Mat. 21, 16.) Kako dopadljiva je pač taka pobožnost presvetemu srcu Jezusovemu, posebno o teh dneh, ko ga brezbožni posvetnjaki toliko žalijo! — Bog povrni našim visokočastitim dušnim pastirjem ves trud, ki so ga imeli, da so nam pripravili to prelepo pobožnost!

Iz Sovjaka pri sv. Juriji na Sčavnici. (Posebni opomin.) V gospodarski prilogi št. 2. bil se je oglašil vrli srenjčan, in je nekaj omenil nas in naše premoženje, hvala mu zato! Dobro bi bilo, ko bi se oglašil še sedaj v „cerkv. prilogi“ ter bi povedal, kaj se godi pri nas v cerkvenem krščanskem življenju. Žal mi dene, da je moja roka za to preveč okorna. Nekaj pa vendar-le naj omenim in zanašam se, da še poreče kdo drug za menoj katero boljo. V naši šupniji imamo dve cerkvi, župnijsko in pa podružno sv. Duha. Župnijska je za našo veliko župnijo veliko premala. Prav potreba je torej pri nas, da se nam raztegne. Podružnica pa je precej prostorna in čast. gosp. župnik so si jo vzeli v skrb ter so jo zunaj že lepo ozaljšali. Bila je poprej žalostna vdova ter je imela že više 20 let slabo podobo. Sedaj je že precej prijazen pogled na-njo, odkar so ji deli lepšo zunanjo obleko.

Nadjamo se, da bodo č. g. župnik po svoji obljubi še dalnjim našim željam ustregli, ter ji skrbeli še tudi za ozaljšanje od znotraj. Za to pa jim obetamo tudi močno podporo. Naj se ne strašijo nekaterih ljudi. Tacih mora biti, ki jim ni nič prav, če stori kdo drug kaj, se ve, da taki sami ne stori ničesar, a drugi brž izpregledajo ter izpoznajo hvaležno, če se izgodi kaj za čast božjo in spodbudo vernih kristijanov. Š.

Raznoterosti.

(S v. birma.) Njih ekscelencija mil. knezoškof bodo delili zakrament sv. birme v dekanijah: Maribor na d. br. Drave, Velika nedelja in Zavrče. V ponedeljek, dne 22. aprila pri sv. Magdaleni v Mariboru, v torek potem v Lembahu, v sredo v Rušah, v četrtek pri M. Dev. v Puščavi in v petek pri sv. Lovrenci na kor. železnici.

(Družbi vednega češčenja) so podarile naslednje župnije: Podčetrtek 5 fl., Razbor 8 fl., Zavrče 3 fl. 74 kr., sv. Barbara v Halozah 3 fl. 10 kr., sv. Lenart v Slov. gor. 4 fl., sv. Vrban nad Ptujem 20 fl. 26 kr., sv. Frančišek Ksaverij 5 fl. 10 kr., Nazaret 6 fl. 30 kr., gospodična Avgusta Forčnik je sporočila družbi papirne rente 100 fl.

(Duhovnik) hoče postati grof Ljudovik Blome. Njegov oče je ud gosposke zbornice na Dunaji, mladi grof pa se je izuril pri čč. oo. jezuitih, na zadnje v Innsbrucku.

(Zborovanje.) Shod katoliških veljakov iz cele Avstrije vrši se na Dunaji od dne 29. aprila do dne 2. majnika 1889, to je od ponedeljka po beli nedelji do četrтка.

(Zahvala.) Slavna družba sv. Mohorja je vsled prošnje podarila šoli pri sv. Štefanu pri Šmarji 22 knjig, za katere se lepo zahvaljuje J. Žolnir, nadučitelj.

(Župnijski izpit.) Č. g. France Geč, kaplan v Cirkovicah je delal te dni župnijski izpit v knezoškofijski pisarni v Mariboru.

(Vincencijeva družba.) V Mariboru obstoji že drugo leto podružnica družbe sv. Vincencija. Njej je namen dati pomoč tacim ubožcem, ki jih je sram prositi vbogaime, pa so darú bolj potrebni, kakor berači iz navade. Možje, ki so v odboru te podružnice, dajo si veliko skrbi za to, da bobé le taki ubožci miloščino v roke, ki so je v resnici potrebni in čem bolj so je vredni, tem brž jim jo naklonijo. Človek bi torej mislil, da bode tudi mestno prebivalstvo rado se pridružilo ter oddajalo svojo „malenkost“ v ta namen, ali doslej nimamo veselja slišati, da dela tako. Vse eno pa stori družba veliko in kdor dobi poročilo za lansko leto v roke, prepriča se lahko, da je storil odbor veliko.